

Adam Skreczko

Kreatywna współpraca katechety z rodzicami

Studia nad Rodziną 16/1-2 (30-31), 185-196

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. Adam SKRECZKO – WSR UKSW Warszawa

KREATYWNA WSPÓLPRACA KATECHETY Z RODZICAMI

Artykuł omawia potrzebę kreatywności katechety w relacjach z rodzicami. Kreatywność odnosi się nie tylko do sfery myślowej katechety, lecz ma znaczenie w rozwoju całej jego osobowości, dotyczy postaw i wartościowań oraz dziedziny działania. Kreatywna współpraca katechety z rodzicami daje szansę większego i bardziej ugruntowanego wpływu dorosłych na kształtowanie się kolejnych pokoleń. Umożliwia stworzenie jednolitego środowiska wychowawczego. Autor ukazuje, że kreatywność katechety w kontaktach z rodzicami nie oznacza jedynie wymyślania jakichś nowych sposobów komunikacji, ale oznacza także, a może przede wszystkim, twórcze podejście do już wypracowanych i uznanych form współpracy. Autor niektóre formy aktywności przypomina i wskazuje jeszcze inne możliwe obszary kreatywności. Poszukiwania tego rodzaju mogą przyczynić się do ożywienia relacji katecheta – rodzic, co z pewnością zaowocuje poprawą jakości procesu wychowania religijnego.

Wielu pedagogów za szczególnie ważne w wychowaniu uważa intuicje i umiejętności, sugestywność oraz kreatywność. Kreatywność to postawa twórcza, proces umysłowy, pociągający za sobą powstawanie nowych idei, koncepcji. Pytanie o kreatywność zawsze zawiera w sobie pewną dozę tajemniczości. Pierwszym zadaniem, jakie Bóg powierza człowiekowi po jego stworzeniu, jest praca w ogrodzie Eden, uprawianie go i doglądanie. Pierwiołek życia, który Bóg tchnął w ludzkość, daje człowiekowi kreatywność i siłę, geniusz i wigor, potrzebne, żeby mógł współpracować w dziele stworzenia. Zdajemy sobie sprawę, że w każdym z nas drzemie owa zdolność, owa dyspozycja do tworzenia czegoś nowego, czegoś, co jest piękne, co ułatwia nam życie i naszą pracę. Kreatywność to zdolność człowieka do tworzenia nowych

idei, inwencji, które inni akceptują ze względu na ich walory. Termin ten jest powszechnie utożsamiany z „tworzeniem nowych, a zarazem adekwatnych, użytecznych, wartościowych pomysłów bądź produktów. Bywa używany zamiennie ze słowem «twórczość», którego nieodłącznym atrybutem jest wielość znaczeń i tworzenie nowych jakości”¹.

Kreatywność, możliwa w każdej dziedzinie ludzkiej aktywności, jest potencjalnie pożądana i możliwa także u każdego katechety. O kreatywności katechety można mówić, kiedy tworzy i wprowadza on coś nowego w sposób nauczania, czy komunikowania się tak z uczniami, jak również z rodzicami. Współpraca katechety z rodzicami ma niebagatelne znaczenie dla całokształtu spraw związanych z wychowaniem dziecka². *Problematyka ta ciągle nie jest dostatecznie opracowana*³. O ile mi wiadomo, nie ma na terenie Polski szeroko zakrojonych badań naukowych w tej dziedzinie, poza kilkoma ankietami robionymi na użytek prac licencjackich i magisterskich⁴.

¹ A. Zellma, *Kreatywność*, w: *Leksykon religii*, red. C. Rogowski, Warszawa 2007, s. 345.

² Por. M. Łobocki, *Formy współdziałania z rodzicami*, w: *ABC wychowania dla nauczycieli i wychowawców*, red. M. Łobocki, Warszawa 1992, s. 119-124; tenże, *Współpraca z rodzicami w organizowaniu pracy wychowawczej*, w: *Organizowanie pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą*, red. M. Sobocki, Lublin 1994, s. 115-125; J. Szempruch, *Współpraca rodziny i szkoły w procesie wychowania dziecka*, „Kwartalnik Edukacyjny” 2000, nr 4, s. 23-28.

³ J. Adamczak, *Teologiczno-katechetyczne podstawy współpracy katechetów z rodzicami*, „Katecheta” 1977, nr 21, s. 15-18; R. Czekalski, *Konieczność współpracy katechetów z rodzicami*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAK/czekalski-kat-05.html> (3.08.2009); S. Kulpaczyński, *Współpraca katechetów z rodzicami z uwzględnieniem sytuacji katechizacji w szkole*, „Roczniki Teologiczne” 1994, R. 41, z. 6, s. 15-31; tenże, *Współpraca katechetów z rodzicami w teorii i praktyce szkolnej*, w: *Współpraca z rodzicami dzisiaj. Problemy i wyzwania*, Kielce 2008, s. 233-250.

⁴ Przykładowe prace: J. Adamczak, *Współpraca katechety z rodzicami w katechizacji systematycznej*, KUL, Lublin 1976; M. Milczuk, *Współpraca katechety z rodzicami na podstawie literatury katechetyczno-dydaktycznej po Soborze Watykańskim II*, KUL, Lublin 1998; M. Duda, *Współpraca katechety z rodzicami w procesie wychowania w katechezie szkolnej klas I-IV na podstawie Dyrektorium Katechetycznego 1971 i 1997 oraz Catechesi Tradendae*, KUL, Lublin 1999; M. Romańczuk, *Współpraca katechety z rodzicami na podstawie podręcznika metodycznego „Jezus Chrystus z nami”*, PWT, Warszawa 1995; A. Morawska, *Współpraca katechetów z rodzicami na podstawie Adhortacji Apostolskiej „Catechesi Tradendae” Jana Pawła II i Dyrektorium Katechetycznego dla Kościoła Katolickiego w Polsce*, PWT, Warszawa 2004.

Kreatywność katechety w kontaktach z rodzicami nie oznacza jedynie wymyślenia jakichś nowych sposobów komunikacji, ale oznacza także, a może przede wszystkim, twórcze podejście do już wypracowanych i uznanych form współpracy. Pragnę niektóre z nich przypomnieć i wskazać jeszcze inne możliwe obszary kreatywności. Poszukiwania tego rodzaju mogą przyczynić się do ożywienia relacji katecheta – rodzic, co z pewnością zaowocuje poprawą jakości procesu wychowania religijnego.

Znaczenie kreatywności w pracy katechetycznej

Kreatywności od katechety domaga się jego powołanie i misja zlecona przez Kościół. Ten, kto jest twórczy, realizuje w pełni swoje człowieczeństwo, naśladując ciągle aktywnego Boga. Poprzez kreatywność katecheta wyraża też swą miłość do Chrystusa i świadczy o Jego miłości. Kreatywność to przede wszystkim dawanie świadectwa swojej wiary.

Istnieje wiele elementów, które kształtują kreatywność katechety: pewne zdolności i umiejętności, wrodzone predyspozycje, motywacja, wiedza już posiadana, zdolność podejmowania ryzyka, wytrwałość, zdolność do refleksji, ciekawość, poczucie swojej wartości itd. Aby zostać kreatywnym katechetą, trzeba mieć świadomość, że żyjemy w pewnych strukturach, które nas niejako przymuszają do myślenia i postępowania w określony sposób, by więc nie poddawać się tym schematom, potrzeba nieustannej pracy, stałego pogłębiania swojej wiedzy i kompetencji⁵. Lekcja katechezy to nieustannie stawiane katechecie wyzwanie. Jeśli zależy mu na uczniach, będzie kreatywny, szukając nowych sposobów pomagania im w przyswajaniu wiedzy, w dojrzałszym patrzaniu na rzeczywistość Bożą i ludzką.

Należy podkreślić, że sukces pomocy w doprowadzaniu innych do życia religijnego nie leży jedynie w przekazie teoretycznym, ani w samej wiedzy, ale w autentycznym życiu nauczyciela, opartym na wierze w Boga. Katecheta, będąc nauczycielem i wychowawcą, jest jednocześnie świadkiem. Katecheta realizuje misję ewangelizacyjną *in persona Christi*, musi więc ona mieć charakter świadectwa o spotkaniu z Bogiem, świadectwa o doświadczeniu religijnym. Dzisiaj nie wystarczą umiejętności dydaktyczne, głęboka wiedza religijna, czy nawet życzliwa akceptacja wychowanków. Dzisiaj polskiej szkole potrzeba katechetów, którzy podejną wspólnie z młodzieżą trud poszukiwań i na co dzień będą wobec niej świadczyć o Chrystusie poszukującym zagubionych. Tu

⁵ Por. W. Koźuchowski, Jak zostać kreatywnym katechetą?, „Katecheta” 2003, nr 7/8, s. 79-81.

szczególnie powinna przejawiać się kreatywna postawa katechety, analogiczne świadectwo potrzebne jest w relacjach z rodzicami.

W związku z wyakcentowaniem, zwłaszcza w pedeutologii oraz w dokumentach oświatowych i katechetycznych, znaczenia i potrzeby rozwijania przez nauczycieli, w tym także katechetów, różnych umiejętności dydaktycznych i pedagogicznych oraz podejmowania działań innowacyjnych, nie można przejść obojętnie wobec tych wymogów⁶. Współpraca katechety z rodzicami jest jednym z ważnych warunków prowadzenia katechezy na terenie szkoły. Ks. Józef Kraszewski twierdzi, że „niestety, od powrotu religii do szkoły obserwuje się wyraźne osłabienie tej współpracy. (...) Słyszcy się ze strony katechetów powszechne narzekanie pod tym względem i wyczuwa pewnego rodzaju niemoc. Rodzice, szczególnie małych dzieci, byli niegdyś bardziej zobowiązani niż teraz do przyprowadzania dzieci do salek parafialnych i tym samym katecheta miał więcej okazji do spotkań, rozmów z rodzicami. Do częstych należały przypadki, że rodzice uczestniczyli w katechezach swoich dzieci. Obecnie katecheza podzieliła los innych przedmiotów szkolnych. Rzadko się zdarza, żeby rodzice z własnej i nieprzymuszonej woli przychodzili do katechety na rozmowę o katechizowanym dziecku. Wywiadówka też nie spełnia naszych oczekiwań. Sprawa domaga się więc głębokiego i pilnego przemyślenia, podjęcia pewnych środków”⁷.

Obszary kreatywności we współpracy z rodzicami

Istotą kreatywnej organizacji współpracy z rodzicami jest najpierw dobra diagnoza tego, co sądzą oni o prowadzonej katechezie, o jej potrzebie, a także o potrzebie i możliwościach współpracy. Wychodzić należy zawsze od prawdy o rzeczywistości. Poznanie jej w tym wypadku nie jest łatwe. Spotkania bowiem katechety z rodzicami na ogół są (jeśli w ogóle rodzic interesuje się rozwojem religijnym swojego dziecka) zbyt „ugrzesznione”. Dlatego potrzebna jest kreatywność katechety, aby poznać, co naprawdę myślą rodzice. Wiedza ta jest niezbędna do nawiązania dobrej współpracy z rodzicami. Z pewnością katecheta

⁶ Zob. np. S. Łabendowicz, Potrzeba formacji katechetów w wymiarze podstawowym i permanentnym, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2006, R. 6, nr 4, s. 42-48; A. Kiciński, Współczesna formacja katechetów, „Roczniki Teologiczne” 2005, R. 52, z. 6, s. 109-125.

⁷ J. Kraszewski, Po dziesięciu latach katechezy w szkole, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAK/10lat.html> (3.08.2009); por. M. Winiarski, Stare i nowe relacje szkoła – rodzina, „Nowa Szkoła” 1999, nr 2, s. 17-20.

ma na pierwszym miejscu wymagać od siebie, ale też bez owocnej współpracy z rodzicami niewiele może zdziałać. Rodziców i ich myślenie o wychowaniu religijnym można poznać, na przykład przeprowadzając wśród nich anonimową ankietę lub aranżując dyskusję na tematy wychowania religijnego. Można też zaprosić rodziców do wyrażania swoich opinii na przeznaczonym do tego celu internetowym forum dyskusyjnym. Mogą to być wypowiedzi anonimowe.

Zdobycie wspomnianej wiedzy może pomóc katechecie w stawianiu kolejnych kroków, a zwłaszcza w budowaniu właściwej atmosfery wychowawczej, która ułatwia przekaz treści religijnych. Chodzi o to, aby dzieci chętnie szły na katechezę i traktowały ją poważnie oraz by rodzice interesowali się rozwojem religijnym swego dziecka. Ideałem jest, aby dom, szkoła i Kościół mówiły jednym głosem⁸. Choć w czasach powszechnego zeświecczenia i pluralizmu postulat ten wydaje się coraz trudniejszy do osiągnięcia, jednak kreatywny katecheta nie może opuszczać rąk. Powinien szukać nieustannie sposobów docierania do rodziców z ciekawymi propozycjami, angażującymi coraz bardziej zarówno ich, jak i dzieci, w sprawy religijne. Powinien dbać o właściwą atmosferę wychowawczą.

Na atmosferę tę składa się szereg czynników. Kreatywny katecheta, sam żyjący na co dzień sprawami wiary, świadczący o niej swoim życiem i mający zapał do nauczania, wcześniej czy później zdobędzie posłuch nie tylko u dzieci, ale również u rodziców. Niekoniecznie dotrze do wszystkich, ale też nie można o to mieć pretensji. Znane są przypadki powrotu rodziców do praktyk religijnych – do modlitwy, uczestnictwa w niedzielnej Mszy św. – z inspiracji dzieci. Wytworzona na katechezie dobra atmosfera przenosi się następnie na dom.

Należy podkreślić, że konieczne są bezpośrednie kontakty katechetów z rodzicami. Zebrania ogólne z rodzicami mają różny charakter i odbywają się w różnych okresach roku szkolnego. Na zebraniach takich rodzice dowiadują się podstawowych rzeczy dotyczących planów i celów nauczania ich dzieci, zadań szkoły, jak oczekiwań szkoły wobec rodziców⁹.

⁸ Por. M. Łączkowska, Współpraca domu i szkoły, w: Wychowując mówimy jednym głosem, red. K. Szablak, Poznań 1998, s. 27-31.

⁹ Por. E. Chabik, Aktywizowanie rodziców do współpracy ze szkołą, „Wychowanie na co Dzień” 1999, nr 12, s. 29-31; J. Dobrzyńska, Budowanie dobrych relacji: szkoła i dom rodzinny – wspólne cele i wzajemne zobowiązania, „Wychowawca” 1999, nr 3, s. 16-18; I. Dzierzgowska, Rodzice w szkole. Poradnik dla dyrektorów szkół, nauczycieli i rodziców, Warszawa 2000; E. Kosińska, Rodzice a szkoła, Kraków 1999.

Kreatywny katecheta stara się lepiej wykorzystywać spotkania z dziećmi i rodzicami z racji przygotowania do sakramentów świętych, niedzielną Eucharystię, nabożeństwa różańcowe i majowe oraz wszelkiego rodzaju nabożeństwa Słowa Bożego.

Ważną sprawą jest jakość spotkań katechety z rodzicami¹⁰. Warto zwrócić uwagę, że katecheci idąc na spotkanie z rodzicami swoich podopiecznych rzadko spodziewają się czegoś dobrego. Bywają zdenerwowani, niepewni, co ich spotka, pomni, że wcześniej wielokrotnie przy takich okazjach byli napaściwie rozliczani z „grzechów” własnych, swoich kolegów-nauczycieli i całej polskiej oświaty. Niełatwo jest stanąć przed grupą ludzi dorosłych, mających swoje racje (często sprzeczne) i domagających się ich zrealizowania, niekiedy bez względu na zdrowy rozsądek, realne możliwości, czy obowiązujące przepisy. Często, niestety, spotkania z rodzicami ograniczają się do przekazania uwag o uczniach, rozdania kartek z wypisanymi ocenami i odczytania komunikatów. Kreatywny katecheta nie może jednak bać się rozmowy i dyskusji z rodzicami.

Poważny błąd pedagogiczny stanowi publiczne wymienianie nazwisk uczniów sprawiających największe problemy. Rodzice napiętnowanych dzieci sami czują się napiętnowani i jest raczej wątpliwe, czy przyniesie to jakiegokolwiek zmiany na lepsze. Raczej nie pojawią się na kolejnych wywiadówkach, a ich dziecko – jak sprawiało problemy – tak będzie je sprawiać nadal.

Końcowa część wywiadówki składa się najczęściej z tak zwanych rozmów indywidualnych. Wymiana informacji o dziecku odbywa się niestety często w obecności oczekujących na swoją kolej rodziców innych uczniów, którzy mają okazję mimochodem dowiedzieć się na przykład o kłopotach rodzinnych państwa Kowalskich, niskim poziomie inteligencji ich dziecka i innych tego typu sprawach osobistych. Katecheta powinien unikać takich sytuacji.

Kreatywny katecheta szuka okazji do indywidualnych spotkań z rodzicami. Mają one charakter zaplanowany lub doraźny (związany z bieżącym wydarzeniem, o którym powinni wiedzieć rodzice i nauczyciele dziecka). Ważną sprawą jest miejsce, forma i cel rozmowy. Katecheta, podobnie jak inni nauczyciele, ma służyć kompetentną radą dotyczącą rozwiązywania problemów dydaktyczno-wychowawczych konkretnego ucznia. Sugestie wychowawcze powinien zgłaszać z wyczuciem i kulturą.

¹⁰ Por. A. Paula Relvas, L. Sousa, Proces komunikacji między szkołą a rodziną, „Kwartalnik Pedagogiczny” 1998, nr 1/2, s. 83-92; I. A. Rubczewska, Współpraca nauczycieli z rodzicami, „Nowa Szkoła” 2000, nr 2, s. 14-16.

Owocna współpraca wychowawcza katechetów i rodziców wydaje się nieosiągalna bez przeprowadzania konsultacji pedagogicznych. Mają one za zadanie wspólne poszukiwanie rozwiązań trudnych sytuacji, jakie niejednokrotnie zdarzają się w procesie wychowania i nauczania.

Konsultacje pedagogiczne to w gruncie rzeczy nic innego, jak prowadzenie rozmów na temat wychowania i uczenia się. Odgrywają one ważną rolę w rozwiązywaniu problemów, jakie nurtują rodziców i katechetów w pracy z poszczególnymi uczniami.

Dla właściwego przebiegu konsultacji pedagogicznych ważne są warunki, jakich one się odbywają, najlepiej, by było to pomieszczenie specjalnie przeznaczone do ich prowadzenia. Celowe jest również wyznaczenie konkretnego terminu konsultacji i niezrażanie się ewentualnym małym w nich udziałem rodziców, dla których ta forma współpracy może okazać się nie dość atrakcyjna w porównaniu ze zbiorowymi spotkaniami. Otwiera się tu przestrzeń dla kreatywności katechety.

Istotne jest, aby wszystkie spotkania rodziców z katechetami przebiegały w atmosferze życzliwości i wzajemnego zaufania. Szczególnie rozmowy z rodzicami przejawiającymi wrogi stosunek do szkoły czy Kościoła wymagają dużego taktu pedagogicznego i przemyślanego postępowania. Do sukcesów katechety można zaliczyć nawiązanie stałej i systematycznej współpracy z rodzicami. Rodzice ci, po przełamaniu początkowej bariery nieufności, często samorzutnie inicjują kontakty z katechetą w kolejnym roku szkolnym.

Kreatywny katecheta powinien iść dalej, a nie ograniczać się do tego, co jest zalecane lub przewidziane oficjalnie. Powinien podejmować próby częstszych spotkań z rodzicami. Może to być np. cykl comiesięcznych pogadanek i prelekcji dotyczących spraw wychowania w rodzinie i profilaktyki wychowawczej. Miejscem takich spotkań nie musi być szkoła. Równie dobrze mogą się one odbywać w salkach parafialnych. Na spotkania może zaprosić kapłan w kościele. Katecheci szkolni powinni dołożyć wszelkich starań, aby klimat i forma tych spotkań w niczym nie przypominały standardowych zebrań szkolnych. Rodzice mogą być zaskoczeni, gdy okaże, że w świetlicy szkolnej lub salce parafialnej czeka na nich kawa, herbata i drobny poczęstunek, a po prelekcji występ zespołu szkolnego. Można wówczas zaprezentować literaturę psychopedagogiczną i dać możliwość kupienia na miejscu interesującej książki.

Na spotkaniach z rodzicami można także zaproponować odpowiednio dobrany film o treściach wychowawczych, a po nim dyskusję, można znaleźć

jeszcze inne formy jak np. jasełka, czy inscenizację odegraną przez dzieci¹¹. Osoba twórcza i mająca dobre pomysły potrafi odnaleźć właściwe drogi docierania do rodziców. Powinna przy tym uzbroić się w cierpliwość, bo na początku nie będzie miała tłumów na takich spotkaniach. Rodzice tłumaczą się zwykle brakiem czasu. Jest więc ważne, by z pierwszego spotkania wyszli z przekonaniem, że było ono dla nich pożyteczne i że tego czasu nie zmarnowali.

Aby mogło dojść do harmonijnej i skutecznej współpracy katechety i rodziców, konieczna jest dobra wola obu stron. Potrzebne jest zrozumienie, że są sprawy, w których nikt nie zastąpi katechety, i sprawy, które skuteczniej mogą załatwić rodzice. Bezbłędne ich rozpoznanie sprawia czasem trudności, powodując powstawanie konfliktów. Niezbędna jest w tym momencie kreatywność katechety, aby taki konflikt zażegnać, bo inaczej ucierpią na tym dzieci. Harmonijna współpraca wymaga wielkich starań, długiej i konsekwentnej pracy obu stron.

Szczególnością form spotkań indywidualnych są wizyty domowe. Głównym ich celem jest bliższe i bezpośrednie poznanie warunków, w jakich mieszkają i uczą się uczniowie, oraz nawiązanie osobistego kontaktu ze wszystkimi członkami rodziny. Mają więc duże znaczenie wychowawcze. Katecheta nie powinien w trakcie takiego spotkania koncentrować się tylko na negatywnych cechach ucznia, wręcz przeciwnie, należy eksponować jego zalety.

Wizyty domowe nie mogą mieć na celu wtrącania się w intymne sprawy rodziny ani też jakiegokolwiek wymuszania na rodzicach ujawniania sekretów rodziny. Przede wszystkim mają one pomóc katechecie lepiej rozumieć ucznia. Po wizycie katecheta zapisuje w specjalnie do tego celu przeznaczonym zeszytcie datę jej odbycia, ważniejsze spostrzeżenia i wrażenia, zwłaszcza dotyczące materialno-bytowych warunków rodziny i panującej w niej atmosfery.

Składanie wizyt przez katechetę jest szczególnie pożądane w domach dzieci z niższych klas szkoły podstawowej, przygotowujących się do I Komunii św., dobrze jest bowiem jak najwcześniej rozpoznać środowisko i warunki domowe ucznia. Celem odwiedzin jest nawiązanie ścisłej współpracy domu i szkoły oraz znalezienie konkretnych rozwiązań pojawiających się problemów.

Interesującym rodzajem indywidualnych form współpracy nauczycieli i rodziców szkoły są kontakty korespondencyjne. Nie zawsze bowiem istnieją realne możliwości spotkań bezpośrednich. Jest też wiele spraw, które mogą być

¹¹ Por. M. Szczurek, O formach współpracy szkoły z domem rodzinnym, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2001, nr 3, s. 47-49.

w porę załatwione tylko drogą korespondencyjną. Tu też powinna objawić się kreatywność katechetów.

Do najczęściej spotykanych form kontaktów korespondencyjnych należy porozumiewanie się za pomocą dzienniczka ucznia oraz pisemnych relacji o wynikach w zachowaniu i nauce dziecka.

Istotnym i wcale nierzadkim uzupełnieniem indywidualnych form współdziałania katechety i rodziców są rozmowy telefoniczne lub kontakt poprzez Internet. Kontakty te nie mogą ograniczać się tylko do usprawiedliwień ze strony rodziców dotyczących niemożności uczestniczenia w zebraniu czy też do informacji o wypadkach losowych. Powinny mieć na celu wymianę informacji o uczniu. Katecheta powinien wykorzystać dostępne środki komunikacji, aby docierać do rodziców i nawiązywać z nimi kontakt.

Katecheci nie powinni zapominać, że pierwszymi, którzy katechizują swoje dzieci, są rodzice. Doświadczenie chrześcijańskiej atmosfery rodzinnego domu, celebrowanie świąt, świadectwo wiary rodziców należą do niezastąpionych. „Katecheza rodzinna wyprzedza każdą inną formę katechezy, towarzyszy jej i poszerza ją”¹². Życie rodzinne staje się drogą wiary i szkołą życia chrześcijańskiego, w której rodzice oraz dzieci nawzajem się ubogacają. W misji rodziców pomaga katecheza skierowana do nich. Domowy Kościół jest pierwszym środowiskiem, w którym dzieci oraz młodzież mogą otrzymać prawdziwą katechezę.

Katecheci, pamiętając o pierwszeństwie rodziców w procesie wychowania, powinni wykazać się kreatywnością i pomysłowością w docieraniu do nich z propozycją pedagogicznego wsparcia. Mają stawać się nie tylko katechetami dzieci, ale także ich rodziców. Mają proponować rozmaite formy pogłębiania świadomości wychowawczej rodziców w szkole, parafii, stowarzyszeniach, ruchach chrześcijańskich oraz kościelnych wspólnotach. Są to „miejsca” katechezy, czyli wspólnotowe przestrzenie, w których realizuje się katecheza¹³. Te chrześcijańskie wspólnoty są początkiem, miejscem i celem katechezy. Katecheza jest zawsze ta sama, a „miejsca” katechizacji nadają jej charakterystyczne cechy.

Parafia stanowi najbardziej znaczące miejsce, w którym formuje się chrześcijańska wspólnota. W niej rodzi się i wzrasta wiara poprzez posługę słowa Bożego, w aspekcie nauczania, wychowania i świadectwa. Parafia pozostaje

¹² Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Catechesi tradendae* o katechizacji w naszych czasach (16.10.1979), n. 68.

¹³ Orędzie Synodu Biskupów do Ludu Bożego, 1977, n. 13.

„krzewicielką i inspiratorką katechezy”¹⁴. Parafia winna objąć systematyczną katechezę także dorosłych¹⁵. Istotną rolę w życiu parafii odgrywają małe wspólnoty kościelne.

Ważną rolę w formacji rodziców odgrywają stowarzyszenia i ruchy, w których katecheza jest zawsze podstawowym wymiarem formacji każdego ich członka. Wychowanie oparte na duchowości stowarzyszenia lub ruchu stanowi wielkie bogactwo dla Kościoła. W ostatnich latach bardzo rozpowszechniły się kościelne wspólnoty podstawowe, w których poszukuje się bardziej ludzkiego sposobu życia, gorliwego życia sprawami Kościoła. W nich pogłębianą jest przyjaźń, duch odpowiedzialności, kreatywność, odpowiedź na powołanie, zainteresowanie problemami świata i Kościoła. Katecheza przebiega w braterskim klimacie wspólnotowego życia. Zachęta ze strony katechety do czynnego udziału rodziców w tych wspólnotach jest niewątpliwie wyrazem jego kreatywności.

Nie brakuje, jak widać, form współpracy katechetów z rodzicami, pozostaje kwestia chęci ich stosowania, możliwości ich poszerzenia i kreatywnego wykorzystania. Formy tu wspomniane nie wyczerpują zapewne problemu, ani nie są czymś odkrywczym. Wspomina się o nich od dawna, istotną sprawą jest to, by nie istniały tylko teoretycznie. Kreatywność katechety powinna iść w kierunku dopasowania odpowiednich form do określonego środowiska. Propozycje nie mogą przerastać możliwości. Wyczucie w tym względzie jest bardzo ważne.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na wymogi, jakie katecheta powinien stawiać samemu sobie, aby jego podejście do rodziców miało znamiona kreatywności. Ks. prof. Janusz Mastalski z Krakowa, mówiąc o kreatywnym katechezie, wskazał na przestrzenie, dzięki którym może on w sobie postawę kreatywną kształtować, a jest to:

- Przestrzeń osobowościowa (samoopanowanie, autorefleksja, praca nad sobą, troska o system motywacji, zdrowy styl życia, walka z wypaleniem zawodowym);
- Przestrzeń duchowa (m.in. regularne życie sakramentalne, żywa modlitwa w służbie integracji, katecheta nie „zalicza rekolekcji”, ale ich pragnie);
- Przestrzeń dydaktyczna (m.in. poszukiwanie nowych metod dydaktycznych, troska o rozwój zawodowy, otwartość na uczenie się od innych);

¹⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Catechesi tradendae*, n. 67.

¹⁵ Tamże, n. 43.

- Przestrzeń intelektualna (m.in. pogłębianie wiedzy z dziedziny psychopedagogicznej, aktualizacja wiedzy z zakresu teologii);
 - Przestrzeń eklezjalna (m.in. autentyczne posłuszeństwo Kościołowi, zacieśnianie więzi z parafią, troska o wizerunek Kościoła, aktywność).
- W zakresie omawianego zagadnienia ks. prof. J. Mastalski wymienił także zasady kreatywności „5 x T”:¹⁶ 1) Trzeba pokonać w sobie stereotypy; 2) Trzeba pochylić się nad własną motywacją (np. jestem powołany, warto być katechetą); 3) Trzeba zlikwidować złe nawyki (np. poczucie niższości, brak troski o jakość interakcji); 4) Trzeba zadbać o swoje życie osobiste (m.in. troska o jakość życia, higienę psychiczną); 5) Trzeba odkryć nowe perspektywy (np. stawianie sobie nowych wyzwań, walka ze stagnacją zawodową, integracja ze środowiskiem)¹⁶.

* * *

Podsumowując, należy stwierdzić, że kreatywność katechety w relacjach z rodzicami wymaga podejmowania przez niego różnorodnych działań służących wzajemnemu zrozumieniu i współpracy w procesie wychowania religijnego dziecka. Kreatywność odnosi się tylko do sfery myślowej katechety, lecz ma znaczenie w rozwoju jego całej osobowości, dotyczy postaw i wartościowań oraz dziedziny działania. Kreatywna współpraca katechety z rodzicami daje szansę większego i bardziej ugruntowanego wpływu dorosłych na kształtowanie się kolejnych pokoleń. Umożliwia stworzenie jednolitego środowiska wychowawczego. Współdziałanie szkoły z rodzicami powinno opierać się na zrozumieniu i uznaniu wspólnego celu działania, jakim jest dobro dziecka.

Fr Adam Skreczko: Creativity in a religious instruction teacher -parent cooperation

The article weighs the problem of creativity in a relation between a religious instruction teacher and parents. It refers not only to the sphere of the teacher's thinking, but is meaningful for the development of his personality. It also refers to his attitudes, evaluations he makes and the field of his work. Creative cooperation with parents gives a chance for a better basis of adults' influence on the young. It also enables to create a homogenous educational and upbringing

¹⁶ Por. A. Kulikowska, E. Rogowska, Kreatywny katecheta, http://www.ndk.archibial.pl/art.php?id_artykul=55, (29.10.2012).

environment. Such creativity in a teacher-parent relationship does not mean inventing new ways of communication, but is rather a creative approach to traditional methods of cooperation. The author recalls some of them and points out other spheres of creativity, which may contribute to the improvement of the quality of religious instruction process.

Nota o autorze:

Ks. prof. dr hab. Adam Skreczko – prezbiter archidiecezji białostockiej, kierownik Katedry Teologii Pastoralnej Małżeństwa i Rodziny na Wydziale Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Autor książek: *Troska Kościoła katolickiego w Polsce o małżeństwo i rodzinę w okresie Wielkiej Nowenny Tysiąclecia (1957-1966). Studium teologiczno-pastoralne*, Białystok 2002; *Rodzina Bogiem silna*, Białystok 2004; *Ocalić prawdę o małżeństwie i rodzinie*, Białystok 2007; *Wychowanie domowe*, Białystok 2007; *Rola Kościoła katolickiego w kształtowaniu kultury pedagogicznej w Polsce*, Białystok 2011. Opublikował także ponad 250 artykułów naukowych oraz popularnonaukowych z zakresu teologii pastoralnej, pedagogiki, pedagogizacji rodziców.